

tjes, houden de lievenheersbeestjes zich dood, als men ze aanraakt.

(Onder aan de kolom). Bij de beschouwing der figuur voorstellende de „moedergang” en de van daar uitstralende „larvengangen” van den iepenspintkever, merken wij op hoe de laatsten aan het begin (bij den „moedergang”) smal en aan het eind breed zijn. Dat spreekt van zelf, niet waar? de larven groeien, al voortetende. Maar wat niet van zelf spreekt, is dat die larvengangen niet loodrecht op den moedergang staan, maar hoe langer hoe meer van den loodrechten stand, dien zij in het begin alle min of meer hebben, afwijken? De gangen blijven, om 't zoo eens uit te drukken, tamelijk wel even ver van elkaar, en, omdat zij steeds breder worden moeten ook de uiteinden een grooter veld beslaan, dan hun begin, zij moeten allengs voor elkaar uitwijken, zij „divergeeren.”

Hoe weten de larfjes dat, of liever wat drijft hen daartoe? Zie, we kunnen hen dat niet vragen, maar we meenen gerechtigd te zijn om te besluiten, dat ze, ieder voor zich, hun linker en hun rechter buurman hooren knagen, en dat ze, dicht bij hen komende, hen beter hooren, dan wanneer ze wat verder af waren, en dat ze door aangeboren instinkt, d. i. overgeërfdde ondervinding, den afstand tusschen elkander weten te bepalen en te bewaren. Vandaar die zonderlinge figuur: nooit zal een larvengang in een anderen larvengang uitkomen!

(Deel I, blz. 22.). Goed geschetst is de indruk, dien het gezang van den fitis op ons maakt. Ik geloof, dat ik daar juist, bij toeval, dicht bij de waarheid ben. Hoe dikwijls lezen wij bij beschrijvingen van het geluid van dieren, dat het „klagend” is, „vol weemoed” is, enz., of dat het „akelig huilend” luidt, of we vinden het een „ellendig gekras” enz. De dieren, die dergelijke geluiden voortbrengen „klagen” zeker niet, hebben op dat oogenblik zeker geen besef van „weemoed”, „huilen” niet in den zin, dien wij er in den regel aan geven, hebben geen enkele reden om „ellendig te krasen.” Zij brengen hunne geluiden voort om lucht te geven aan hun gemoedsstemming, die op dat oogenblik meestal een erg verliefde is, of zij lokken ijverig hun levensgezellin, haar roepende daar waar wat te happen valt. Een enkele maal zal het eene waarschuwing zijn voor naderend gevaar, een hoogst enkele maal zal het werkelijk een klaagtoon zijn, hetzij van een dier, dat de andere sexe begeert, hetzij van een, dat stervende is of zich in de klauwen of in den bek of muil bevindt van een roover! In dit laatste geval maakt meestal hun geluid ook op ons een smartelijken indruk. In het algemeen komen de beschrijvingen van de geluiden, die dieren maken, hierin overeen, dat ze slechts weergeven den indruk, dien het geluid, op ons, menschen, maakt. Dit moet vooral niet uit het oog verloren worden.

(Deel I, blz. 24 kolom 2 bovenaan): Onder de vogeleieren die de eene of de andere teekening vertoonen, treft men er altijd eenige aan, die bijna geen teekening hebben. Het is gebleken, dat dit meestal eieren zijn van jonge vogels. Meestal is zelfs het eerste ei, dat een vogel legt, geheel zonder teekening.

(Deel I, blz. 26.). Een aardig staaltje van de onbesuisdheid van een hongerigen sperwer: Een jaar of zeven geleden woonde ik in Den Haag. Daar werd mij een sperwer gebracht, die in de Wagenstraat pijlsnel een slagerswinkel invloog, op het hakblok ging zitten en eenige vleeschbrok-

ken verzwolg, en dat terwijl de slagers aan het vleeschhakken waren! Blind voor gevaar!

(Deel I blz. 35 kolom 1.). Met eenige vreugde las ik het stukje, geteekend: „De vogeltjes van bosch en beemd”. Hoeveel vogels, in 't algemeen dieren, worden niet gedood alleen om onze verzamellust te voldoen? Toch ben ik het volkomen met de Redactie eens, die in haar „Naschrift” antwoordt: „er moet een enkele vogel voor het algemeen welzijn opgeofferd worden.” Zoo is het bij ons menschen ook het geval. Bij de invoering van stoom-, paarden- en elektrische trammen, automobielen, allerlei machines, enz. weten we zeker en stellig, dat door allerlei ongelukken menschenoffers zullen vallen. Voor 't algemeen welzijn worden ze toch ingevoerd! Hoeveel menschen moeten zich niet aan allerlei gevaren blootstellen, hun leven wagen, voor het algemeen welzijn!

Bovenstaand stukje was voor mij een aanleiding om de pen op te vatten voor een ander, hoewel bijna voor hetzelfde doel. Reeds afl. 1 en 2 van het eerste deel van *De Levende Natuur* bevatten zinnen, die mij tegenstaan; dergelijke zinnen vindt men ook in verscheidene schoolboekjes over dier en plantenkunde. Ik bedoel zinnen waarin niet alleen telkens gewezen wordt op het „schadelijke” van dieren, vooral van vogels, maar waarin met een soort van haat en verdelingslust ronduit de leer wordt verkondigd: die en die vogel of dat en dat zoogdier is zeer schadelijk en verdient dus uitgeroeid te worden; enz. enz. Ik vind het geheel verkeerd, die leer te prediken; vooreerst schuilt daarin zonneklaar de „heer der schepping” (sic.) de pure-egoïstensch, die voortdurend slechts ééne gedachte heeft: „de wereld is voor ons.”! Net zoo lang, totdat we door onze kortzichtigheid onze moordlust zoover dreven, dat tegen onze verwachting de schade, door ons zelven aan ons zelven toegebracht zoodanigen omvang neemt, dat we ons schamen. Hoe dikwijls is dat niet reeds geschied? Neen! ieder dier heeft in de natuur iets te beteekenen, heeft zijn nut, al zien wij dat niet altijd in! Ieder dier heeft recht van bestaan. Doet 't ons pijn te zien, hoe een valk een musch verslindt, hoe de musch schreeuwt van angst en pijn, zullen wij gereed staan een steen te werpen naar dien barbaar, laten wij toch tevens bedenken, dat ook de valk moet leven, en dat wij zelf ook duizenden moorden op ons geweten hebben; denk eens aan mossels, oesters, garnalen kreeften, krabben, alikruken, visschen, kikvorschen, vogeltjes en grotere vogels zooals hoenders, patrijzen, eenden, hazen, konijnen, reeën, herten, runderen en paarden! De natuur zorgt er zelf voor, dat er niet te veel klein gevogelte komt door roofvogels te vormen, en omgekeerd niet te veel roofvogels, door hun eierenaantal te beperken, en dat er niet te veel planten uit den grond komen door heirlegers van zaadeters het levenslicht te doen aanschouwen! Heb de natuur lief, maar haat haar niet! Beschouw haar vooral onbevooroordeeld!

En zoo is het ook met dieren, die „ons kwaad doen”. Aan wie de schuld? Aan de Natuur, die alle dieren ingericht heeft, om het best door de wereld te komen, of aan ons zelven, die ons verbeelden, dat wij nummer één zijn! Als een bij of wesp of spin ons steekt, als een adder ons bijt, als een kat ons krabt, dan heeft 't dier groot gelijk, dan hebben wij hen ook iets gedaan, dat wij niet hadden mogen doen.

Arnhem, 15 Juli 1899.

A. C. O.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Vacantie-verblijven.

De lezers van ons Tijdschrift kunnen elkander en ons een grooten dienst bewijzen met het verschaffen van inlichtingen en aanwijzingen omtrent geschikte gelegenheden om de vakantie buiten door te brengen, 't zij met of zonder pension, waarvan zij de aanbeveling voor hun rekening kunnen nemen. De Redactie wil gaarne als tusschenpersoon optreden. Zeer welkom zouden alvast opgaven zijn van pensions met één zitkamer en één of meer slaapkamers in boschrijke duin- of heidestroken, liefst in de onmiddellijke nabijheid van een bosch of vrije wandeling. Ook worden

huisjes of kleine villa's met dergelijke ligging voor de zomermaanden in huur gevraagd.

RED.

Het leeren kennen van Parkvogeltjes.

Emma en Beatrix. Natuurlijk is het nu de beste tijd om parkvogeltjes te leeren kennen, vooral voor ornithologen zooals u, die al met zekerheid een musch, een spreeuw en een kraai weten te betitelen, zooals u in uw brief beweert. Van die kraai ben ik anders zoo zeker niet, maar daar spreken we later wel eens over.

't Gaat moeilijk, de vogels in de verte te onderscheiden aan vorm en kleur, maar alles wordt ongelooflijk makkelijk, als ge ook op 't geluid der dieren gaat letten en op hun bewegingen.

Een zwarte vogel, zoo groot als een spreeuw, maar met langer staart en korter snavel is een zwarte lijster of merel. Hij loopt niet, zooals de spreeuw, maar huppelt; 't mannetje heeft een goudgelen snavel en zingt (vooral bij vochtig weer) met mooie diepe fluittoonen.

Een eenigszins kleiner vogel, donker van boven, lichtgekleurd met donkerder vlekken aan borst, keel en buik, die een zeer gevarieerd, hartstochtelijk lied zingt in de hoogste toppen der boomen, is de zanglijster.

De muschachtige vogel, vaal groengeel van kleur met heldergele vleugelrand en dikken vleeschkleurigen snavel, die in de toppen der boomen een langgerekt sleepend, blatend geluid laat hooren, afgewisseld met heel lieve heldere trillertjes is de groenvink.

De schildvink kent ge wel, die maakt in April en Mei 't meeste muziek van allen, zijn dubbele witte vleugelvlek is een nimmer falend kenmerk (zie ook de plaat in afl. 10 2e jaarg.).

De meezen hangen bijna altijd onderste boven aan de takken en hebben witte wangen (zie ook de plaat blz. 178 2e jaarg.).

Het roodstaartje herkent u 't best aan zijn wit voorhoofd en rooden staart. Roodborstje en nachtegaal behoef ik niet nader aan te duiden.

Zooeven zei ik, dat de vink 't meeste muziek maakt, maar misschien wordt hij wel geëvenaard door dien kleinen schelm van een winterkoning. Als u hem eenmaal ziet, is hij gemakkelijk te herkennen; bruin, met dwarsstreepjes, snaveltje lang en fijn, staartje meestal rechtop. Hij roept straatjongensachtig krèk, krèk, als u dicht aan hem voorbij gaat en zingt een stuk dat bestaat uit mooie lange trillers, afgewisseld met drie of vier staccato-toonen.

Nu komen nog wat moeilijke vogeltjes. Gelukkig is er een makkelijke bij, die ons op streek kan helpen en dat is de tijtjaf. Hij is hier in Amsterdam 28 Maart gearriveerd, — 10 dagen te laat. 't Eenig vast kenmerk is zijn maatvast liedje: tijtjaf, tijtjaf, 3 of 4 maal herhaald. Op dit geluid af moet u hem ontdekken en hem dan eens goed aankijken, om te zien, hoe een olijfgroen-geelachtig vogeltje er uitziet. Want er zijn nog twee van die olijfgroen-geelachtige vogeltjes in elk park en wel de fitis, een heel klein beetje grooter en een heel klein beetje geler dan de tijtjaf en de spotvogel, die nog iets grooter en geler is. De fitis zingt altijd hetzelfde liedje, maar dat is heel mooi: drie flinke slagen, gevolgd door een steeds zachter wordende melodie. De spotvogel heeft een zeer gevarieerd lied en zijn bekje is van binnen heel mooi oranjegeel. Dat is een hoofdkenmerk en makkelijk te zien, want hij zit onder 't zingen (als de meeste vogels) altijd naar de zon gekeerd.

Nu volgen vier zangertjes, ieder met een lang en druk liedje; die zijn aan de bovenzij rossig bruin, van anderen aschgrauw of wit. We zullen ze voorloopig grasmusschen noemen, één is er bij met een zwart schedelkapje, die is 't zeldzaamst en heet zwartkopje. De andere zal ik u later wel eens leeren onderscheiden, als ik eens wat meer ruimte en tijd heb en als u al de andere in deze „korte mededeeling" genoemde vogeltjes reeds kent.

Maar één grauwwok moet ik nog signaleeren, die is ook aan de rugzij donkerder dan van anderen, zingt zoowat nooit, zit langen tijd achtereen op dezelfde plek stil en verlaat die van tijd tot tijd, om in de lucht vliegen te vangen. U zult hem nergens missen, 't is de grauwe vliegenvanger. T.

A. J. H. te Middelburg. Uwe teekening van bandvorming bij de esch is zeer fraai, ongelukkig kunnen wij geen gekleurde teekeningen afdrukken; als u nog eens iets voor ons teekent, doe het dan s.v.p. met Oost-Indische inkt.

Zorgzame vogel-ouders.

In het vorige jaar bemerkte een dame, bewoonster van een huis in de Marnixstraat te Amsterdam, dat een zwaluwpaar op den zolder een nest ging maken.

Om de dieren in hun werk niet te storen, liet men een raam open, opdat de vogels in en uit konden vliegen.

Af en toe ging men voorzichtig eens kijken, spoedig zat een zwaluw te broeden en op hun tijd kwamen de jongen uit.

Toen deze zóó ver warén, dat de ouden weer eens weg konden vliegen, zag men iets, dat getuigde van de goede

zorgen der ouden. De jonge vogels zaten in het nest met den kop naar den zelfden kant en over hen heen was aan het nest bevestigd een net van paardehaar, zóó stijf, dat niet een der vogels een onvoorzichtige poging kon wagen om uit het nest te komen.

Eindelijk ontdekten de bewoners op een morgen, dat het paardehaar los was en 't nest leeg.

De jongen waren zeker groot genoeg geweest om uit te vliegen en toen door de ouders bevrijd uit hun gevangenis. C.

Bovenstaand stukje ontvingen wij al een paar maanden geleden. 't Geval kwam ons zoo merkwaardig voor (en 't is voor zoover wij weten ook nooit vermeld) dat ik de schrijfster eenige nadere inlichtingen vroeg en zonder eenigen twijfel aan de waarheidsliefde van de berichtgeefster toch verzocht, de mogelijkheid van zelfbedrog of vergissing te overdenken; ik was zoo vrij 't vermoeden te opperen, dat spinnewebben voor paardehaar kon zijn aangezien, of dat teerhartige dieren vriendjes, dat daktje geconstrueerd zouden hebben.

Hierop volgde dit antwoord:

H.

„Niet in de Marnixstraat maar in hare vroegere woonplaats Hoorn had de meid haar eens komen waarschuwen, dat zwaluwen, zwart van kleur met wat wit (dit kan ik niet juist te weten komen) bezig waren een nest te maken tegen een balk op zolder. De diertjes hadden er vrij wat moeite mede, daar de klei eerst niet wilde houden tegen den balk. Zij vertelde dit mevrouw, die nu, met haar, af en toe eens ging zien.

't Nestje kwam gereed, 5 eitjes kwamen er in, en eindelijk tot groote vreugde der belangstellende bewonderaars verschenen ook de jongen.

Eenige dagen lang komt een der vogels geregeld naar het nest gevlogen om de bewoners van eten te voorzien, doch op zekeren morgen steeg de bewondering ten top. De moeder was uitgevlogen; de vijf jonge vogeltjes zaten allen netjes op één rij en aan alle kanten was over het nest paardehaar, heusch paardehaar gespannen met klei vastgemaakt.

Strak zaten deze haren gespannen, zóó strak, dat men een kopje, dat er uitstak, misschien zou hebben kunnen afrekken, maar geen vogeltje er uit kunnen halen.

Geen spinnen dus, geen al te teerhartige dierenvrienden, zijn hier aan 't werk geweest. Volgens het oordeel van den heer H. is 't onverklaarbaar, volgens 't mijne is 't niets anders dan zorg om de kleinen in de afwezigheid der moeder te beschermen tegen eigen dardelijkheid, misschien tevens tegen menschelijke of dierlijke vijanden. Later — de draden los, de diertjes uitgevlogen!

Ooggetuige was mevrouw Van Helden te Amsterdam en belangstellende berichtgeefster mej. C. Freem, die wou, dat ze maar eens meer wat belangrijks wist voor dit gezellig en interessant tijdschrift."

B. te Z. Uw vogeltje was een ijsvogeltje; zie de gekleurde plaat in afl. 8 van onzen 3en jaargang. T.

R. te Anna Paulowna. Het vogeltje (een porcelainhoentje), dat u ons toezond, wordt gedurende den trektijd nog al eens dikwijls dood gevonden. 't Is net, of deze soort in zijn vlucht nog geen rekening kan houden met de telegraafdraden, wat andere vogels blijkbaar al lang geleerd hebben.

't Is anders te hopen, dat de porcelainhoentjes spoedig wijzer worden. Ze nestelen hier en daar in ons land, in Brabant nog al veel, maar worden toch 't meest op den trek gezien. De gele snavel met rooden wortel en de zwart bruine rugveeren met witte dwarsstrepen, de groene pooten, waaraan de middenteen langer is dan de loop, en de dof-oranje stuitveeren zonder eenige dwarsstrepen zijn de kenmerken, waaraan ze 't best te herkennen zijn. T.

I. K. te A. De groote stekelbrem, Ulex europaeus bloeit meestal wel in Januari; ook al in November of December. T.

A. L. H. te A. Uw vogels zijn stellig toch wel mus-schen. H.

De Kleine Hazelmuis of de Dwergmuis?

Toen ik gisteren de *Levende Natuur* nog eens doorbladerde, zag ik iets staan, wat mijne aandacht trok en wat ik in 't eerst niet gezien had. In No. 7 van den vorigen jaargang stond n.l. iets over de Eikelmuis (*Eliomys nitela* Schreb.) en daar